

Informacija o potvrdi obezbjeđenja podrške implementaciji javnih poziva u okviru IPARD II programa 2014-2020

I Uvodne informacije

IPARD II program 2014-2020 predstavlja jedan od preduslova za korišćenje evropskih pretpristupnih sredstava kroz IPA II – oblast politike poljoprivrede i ruralnog razvoja. Kroz sprovođenje IPARD programa crnogorskim poljoprivrednicima biće dostupno ukupno 51.816.473 eura bespovratnih sredstava, od čega sredstva EU čine 39.000.000 eura a nacionalno kofinansiranje iznosi 12.816.473 eura. Dodjela bespovratne podrške ka krajnjim korisnicima isplaćivaće se shodno definisanim kriterijumima i biće u okviru od 50% do 70% u zavisnosti od vrste investicije i geografskog položaja poljoprivrednog gazdinstva i lokacije investicije. Cilj IPARD II programa je restrukturiranje i modernizacija poljoprivrednog i prerađivačkog sektora, u svrhu stvaranja konkurentnih poljoprivrednih gazdinstava i prerađivačkog sektora, koji će biti spremni za ulazak u EU i korišćenje fondova EU.

Evropska komisija je dana 25. oktobra 2017. godine zvanično dala potvrdu Crnoj Gori da strukture i sistemi za implementaciju Instrumenta pretpristupne podrške za oblast politike „Poljoprivreda i ruralni razvoj“ - IPARD II u Crnoj Gori ispunjavaju minimum uslova predviđenih Okvirnim i Sektorskim sporazumom za IPARD II.

Istovremeno, Evropska komisija je jasno naznačila da je odgovornost za obezbjeđenje usklađenosti i ispunjenja svih zahtjeva i kriterijuma navedenih u relevantnim sporazumima (Okvirni sporazum za IPA II i Sektorski sporazum za IPARD II) za implementaciju IPARD II Programa isključivo na državnim organima Crne Gore.

Finansijski sporazum 2014-2020 između Vlade Crne Gore i Evropske komisije o podršci za poljoprivredu i ruralni razvoj IPARD II stupio je na snagu 6. decembra 2017. Ovim sporazumom se bliže propisuju finansijske obaveze Unije po pitanju sprovođenja IPARD II programa i definišu odredbe za povjeravanje zadataka izvršenja budžeta za dvije mjere IPARD II programa: Mjera 1 „Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava“ i Mjera 3 „Investicije u fizički kapital vezano za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda“.

Na osnovu potpisanog Finansijskog sporazuma, u skladu sa pravilima, Direktorat za upravljačku strukturu je uputio zahtjev Evropskoj komisiji za uplatu prefinansiranja. Sredstva u iznosu od 2.4 miliona eura su uplaćena od strane Evropske komisije 19.12.2017. godine.

Nakon potpisivanja Finansijskog sporazuma, Operativna struktura za implementaciju IPARD-a (Direktorat za ruralni razvoj i Direktorat za plaćanja) je odmah započela sa neophodnim pripremama za sami početak implementacije. U tom cilju, a nakon dodatnih konsultacija sa nadležnim službama Evropske komisije i uspostavljanja neophodnog pravnog osnova, dana 23.02.2018. godine objavljen je Prvi Javni poziv za dodjelu sredstava finansijske podrške za Mjeru 1 "Investicije u fizički kapital poljoprivrednih gazdinstava" u okviru IPARD-a II 2014-2020.

Rok za podnošenje zahtjeva za dodjelu podrške po ovom javnom pozivu trajao je od 1. marta 2018. godine do 15. maja 2018. godine i u okviru ovog javnog poziva dostavljeno je ukupno 389 zahtjeva

za dodjelu podrške ukupne vrijednosti od 27,7 mil EUR sa PDV-om, dok ukupan iznos raspoloživih sredstava za ovaj javni poziv iznosi 10,7 mil EUR.

Istovremeno sa ovim javnim pozivom, dana 13.04.2018. godine objavljen je Prvi Javni poziv za dodjelu sredstava finansijske podrške za Mjeru 3 "Investicije u fizički kapital za preradu i marketing poljoprivrednih i ribljih proizvoda" Programa razvoja poljoprivrede i ruralnih područja Crne Gore u okviru IPARD-a II 2014-2020. Rok za podnošenje zahtjeva trajao je od 16. maja 2018. godine do 16. jula 2018. godine, i u okviru ovog javnog poziva dostavljeno je ukupno 45 zahtjeva za dodjelu podrške ukupne vrijednosti od 27,8 mil EUR, dok ukupan iznos raspoloživih sredstava za ovaj javni poziv iznosi 16.2 mil EUR.

II Pregled dosadašnje implementacije javnih poziva i obezbjeđenje neophodne podrške za uspješnu realizaciju

Direktorat za plaćanja kao dio Operativne strukture za IPARD je dužan da se prilikom obrade svih zahtjeva za dodjelu podrške za Mjeru 1 i Mjeru 3 pridržava pravila i procedura, kako nacionalnih tako i akreditovanih od strane Evropske komisije.

Priručnikom o procedurama za implementaciju IPARD-a odobrenim od strane EK propisano je da se svi zahtjevi koji uspješno prođu sve kontrole ocjenjuju u skladu s kriterijima odabira datim u IPARD II programu. Rangiranje prihvatljivih zahtjeva za podršku zasnovano na bodovanju vrši se u slučaju da je ukupan iznos tražene podrške prihvatljivih zahtjeva veći od iznosa budžeta raspoloživog za određeni javni poziv.

U skladu sa navedenim, kao i činjenicom da ukupna vrijednost podnešenih aplikacija prevazilazi budžet opredijeljen ovim pozivom, Direktorat za plaćanja je u obavezi da sačeka sa ugovaranjem prihvatljivih zahtjeva za podršku iz određenog javnog poziva, sve dok se ne izvrše kontrole, kako administrativne tako i na licu mjesta, za sve podnesene projekte, kako bi se rangirali svi prihvatljivi zahtjevi i potom ugovorili pojedinačni prihvatljivi projekti.

Proces kontrole zahtjeva u okviru Prvog javnog poziva za Mjeru 1, kako administrativnih tako i na terenu bio je dugotrajan, uzimajući u obzir da je paralelno počeo proces kontrole zahtjeva za podršku podnesenih u okviru Prvog javnog poziva za Mjeru 3.

U cilju obezbjeđivanja efikasnije implementacije i realizacije prihvatljivih projekata za prvi javni poziv za Mjeru 1, traženo je i proceduralno odobreno od strane Upravljačke strukture za IPARD (Ministarstvo finansija) izuzeće od navedene procedure rangiranja, kako bi se u što skorijem roku počelo sa dodjelom podrške tj. Ugovaranjem projekata koji su uspješno prošli kroz sve faze kontrole Direktorata za plaćanja, sa napomenom da je ista primjenljiva samo u slučaju da se obezbijede budžetska sredstva za potencijalno tzv.prekougovaranje.

U ovom trenutku nakon do sada sprovedenih kontrola potencijalni iznos tražene podrške je manji od 14 mil EUR, što je za 4 mil EUR više od iznosa raspoloživog za ovaj javni poziv. Međutim, ovaj iznos javnih troškova će se dalje smanjivati do trenutka kada se završe preostale kontrole svih zahtjeva za podršku, tako da će tačan iznos potencijalno tražene podrške biti poznat odmah po okončanju ovih kontrola.

Kako bi se osigurala finansijska podrška za sve projekte koji će biti uspješno realizovani kroz javni poziv za Mjeru 1, u slučaju da predviđeni budžet za IPARD podršku ne bude dovoljan, Ministarstvo finansija će u skladu sa Zakonom o Budžetu Crne Gore za 2019. godinu, u slučaju potrebe, obezbijediti eventualno nedostajuća sredstva za kofinansiranje realizovanih projekata u okviru IPARD II programa.

Dodatno, važno je napomenuti da je ranije pomenuta uplata pretfinansiranja od strane Evropske komisije, ugrožena, imajući u vidu da se prema odredbama Okvirnog i Sektorskog sporazuma, kao i Finansijskog sporazuma na ovu vrstu uplate primjenjuje pravilo „15 mjeseci“.

„Ukupan iznos isplaćen kao avansno finansiranje nadoknađuje se Komisiji sa svim pripisanim kamatama ukoliko se nijedna izjava o trošku za IPARD II program ne dostavi u roku od 15 mjeseci od dana kada je Komisija izvršila prvo avansno plaćanje. Te nadoknade nemaju uticaja na doprinos Unije za IPARD II program.“ (Član 38 Sektorskog sporazuma)

Na ovaj način Evropska komisija štiti svoja finansijska sredstva od eventualnih zloupotreba i dugoročnog nekorišćenja ili korišćenja za zarade po osnovu kamata, a sve u skladu sa akreditovanim procedurama Direktorata za plaćanje, koje su obavezne za implementaciju IPARD II programa.

Primjenjujući ovo pravilo na početni datum kad je Evropska komisija izvršila prvu avansnu uplatu po osnovu IPARD II programa, dolazi se do datuma 19. mart 2019. godine do kada se u okviru Izjave o troškovima mora prijaviti makar jedna isplata po osnovu makar jednog projekta koji je prihvaćen za finansiranje kroz javne pozive u okviru mjera 1 i 3.

Naime, Direktorat za upravljačku strukturu je u Informaciji o realizaciji aktivnosti i projekata koji se realizuju kroz sistem decentralizovanog i/ili indirektnog upravljanja IPA fondovima, sa pregledom ključnih aktivnosti u četvrtom kvartalu 2018. godine, koja je usvojena 27/12/2018. godine, ukazao na pomenuti problem i shodno tome usvojen je predmetni zaključak kojim se zadužuje se Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja – Direktorat za plaćanja, da u cilju spriječavanja gubitka dijela sredstava dostupnih kroz IPARD II program, sprovede sve neophodne aktivnosti za ostvarivanje indikatora definisanih pravilima za potrošnju sredstava u okviru navedenog programa.

Uzimajući u obzir navedenu činjenicu, neophodno je da Direktorat za plaćanja u što hitnijem roku realizuje sve neophodne aktivnosti za isplatu makar jednog korisnika podrške kako bi se tako nastali trošak i prijavio Evropskoj komisiji i samim tim izbjegao rizik od ugrožavanja pravila „15 mjeseci“, što je, ako se uzmu obzir navedene činjenice dugotrajnih procedura i obaveze rangiranja, jedino moguće, odstupanjem od procedure i uvođenjem mogućnosti tzv. prekougovaranja.

Važno je napomenuti da su u ovom slučaju kontaktirane kolege iz nadležnog direktorata Evropske komisije koje su, u slučaju obezbjeđivanja budžetskih sredstava, saglasne sa ovakvim odstupanjem od procedure i uvođenja opcije „prekougovaranja“.

Neophodno je napomenuti da je dosadašnja praksa kroz već realizovane javne pozive za podršku u okviru MIDAS i IPARD like projekta **(1051 projekat za koji je isplaćeno 14,3 mil EUR podrške, dok je ukupna vrijednost ovih projekata 29,6 mil EUR)**, pokazala da je korisnicima bilo potrebno u prosjeku 18 mjeseci do dvije godine da realizuje ugovorene investicije, dok je procenat realizovanih i isplaćenih investicija u odnosu na ugovorene iznosio oko 70 %. Ovo iskustvo se može primijeniti i na IPARD javne pozive iz razloga što se radi o nastavku implementacije ovih mjera, po istim evropskim principima i pravilima, za podršku mjerama ruralnog razvoja.